

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marian Baliński
Sędziowie:	SA Krzysztof Eichstaedt (spr.) SO del. Sławomir Wlazło
Protokolant:	st. sekr. sądowy Łukasz Szymczyk

przy udziale J. S., Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2014 r.

sprawy **G. D.**

oskarżonego z art. 148 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 listopada 2013 r., sygn. akt IV K 4/13

na podstawie art. 437 kpk, art. 438 pkt 1 i 3 kpk i art. 624 § 1 kpk

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, iż w miejsce przypisanego oskarżonemu czynu, uznaje oskarżonego G. D. za winnego tego, że w dniu 25 marca 2013 r. w P. zadał D. G. dwa ciosy nożem kuchennym, powodując u wymienionej ranę kłutą lewej kończyny górnej powyżej krawędzi wyrostka kłykciowego kości ramiennej, około 3 cm powyżej dołu łokciowego, o długości około 20 mm drążącą przez całą długość kończyny, przebijając brzusiec mięśnia dwugłowego ramienia i uszkadzając liczne gałęzie tętnicze i żyłne o niewielkim przekroju leżące na powięzi mięśnia dwugłowego oraz ranę kłuto – ciętą okolicy nadgrzbietowej i barkowej po stronie prawej, tylnej powierzchni klatki piersiowej o długości około 25 mm na ciele, łącznej głębokości (długości) około 12-14 cm, biegnącą od góry, boku i tyłu nieznacznie do dołu, przyśrodkowo i ku przodowi, drążącą do prawej jamy opłucnej i szczytu płuca prawego powodując niewielką odmę opłucnową, to jest chorobę realnie zagrażającą życiu, w następstwie czego D. G. poniosła śmierć, to jest popełnieniu przestępstwa wyczerpującego dyspozycję art. 156 § 3 kk i za to na podstawie art. 156 § 3 kk wymierza oskarżonemu karę 8 (ośmiu) lat pozbawienia wolności;

2. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie;

3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz:

- adw. P. K. kwotę 811,80 (osiemset jedenaście 80/100) złotych, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oskarżonemu w śledztwie oraz w związku ze sporządzeniem środka odwoławczego od wyroku sądu I instancji;
- adw. K. K. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym;

4. zwalnia oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie apelacyjne.

Sygn. akt II AKa 2/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 listopada 2013r. wydanym w sprawie IV K 4/13 Sąd Okręgowy w Łodzi uznał oskarżonego G. D. za winnego popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję przepisu art. 148§1 k.k. i za przypisany czyn wymierzył oskarżonemu karę 10 lat pozbawienia wolności, orzekając jednocześnie wobec oskarżonego terapeutyczny system odbywania kary pozbawienia wolności. Nadto sąd meriti orzekł na podstawie art. 46§1 k.k. od oskarżonego na rzecz uprawnionych osób zadośćuczynienie za krzywdy spowodowane śmiercią D. G..

Wyrok sądu okręgowego w ustawowym terminie, w całości i na korzyść oskarżonego, zaskarżył jego obrońca, podnosząc zarzuty naruszenia prawa materialnego oraz przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. W konkluzji obrońca oskarżonego wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i przyjęcie, iż oskarżony zachowaniem swoim wyczerpał dyspozycję art. 156§3 k.k. i wymierzenie łagodniejszej kary, a nadto przyznanie obrońcy z urzędu wynagrodzenia zgodnie z treścią w/wym. rozporządzenia (zobacz szerzej zarzuty i wnioski apelacyjne k. 920-921).

Sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja obrońcy oskarżonego zasługiwała na uwzględnienie, co w konsekwencji skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku i przyjęcie, iż oskarżony zachowaniem swoim wyczerpał dyspozycję przepisu art. 156§3 k.k.

W pierwszej kolejności należy odnotować, iż różnica między zabójstwem a przestępstwem przewidzianym w art. 156 § 3 k.k. tkwi w stronie podmiotowej czynu i polega na tym, że w wypadku popełnienia zbrodni zabójstwa sprawca ma zamiar bezpośredni lub ewentualny pozbawienia życia człowieka i w tym celu podejmuje działanie lub zaniechanie, a w wypadku popełnienia czynu z art. 156 § 3 k.k., stanowiącego występki, sprawca działa z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, a następstwo czynu w postaci śmierci ogarnia nieumyślnością (wyrok SN z dnia 3 września 2002r., V KKN 401/01, Prok. i Pr. – wkł. 2003r., nr 1, poz. 6). Innymi słowy spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu ze skutkiem śmiertelnym różni się od zabójstwa nie czasem nastąpienia skutku, lecz stroną podmiotową. W przypadku zabójstwa skutek w postaci śmierci objęty jest umyślnością, zaś w przypadku przestępstwa z art. 156 § 3 - nieumyślnością (wyrok SA w Lublinie z dnia 23 czerwca 2009 r., II AKa 101/09, KZS 2009, z. 9, poz. 64; wyrok SA w Krakowie z dnia 9 maja 1991 r., II AKr 38/91, KZS 1991, z. 5, poz. 5; wyrok SN z dnia 8 sierpnia 1980 r., IV KR 186/80, OSNPG 1981, nr 1, poz. 3; zobacz także: M. Mozgawa – red., Kodeks karny – komentarz, wyd. V, Lex 2013r., teza 11 do art. 156 k.k.). W orzecznictwie podkreśla się, iż przestępstwo z art. 156 § 3 k.k. jest kwalifikowanym typem nieumyślnego spowodowania śmierci człowieka. Sprawca umyślnie (z zamiarem bezpośrednim lub wynikowym) realizuje znamiona typu zasadniczego określonego w art. 156 § 1 k.k., natomiast skutek w postaci śmierci nie jest przez sprawcę objęty zamiarem i może on być sprawcy przypisany w warunkach określonych w art. 9 § 3 k.k. (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 16 marca 2000r., II AKa 44/00, Prok. i Pr. – wkł. 2000r., nr 7-8, poz. 21).

W sytuacji gdy sprawca jednoznacznie nie werbalizuje swojego zamiaru o zamiarze sprawcy można, a nawet należy wnioskować na podstawie uzewnętrzniionych przejawów jego zachowania się, zaś użycie niebezpiecznego narzędzia

przez zadanie nim ciosów w ważne dla życia ludzkiego organy lub części ciała może wskazywać na istnienie zamiaru (co najmniej ewentualnego) dokonania zabójstwa człowieka, jednakże same te okoliczności nie są wystarczające do przyjęcia takiego zamiaru. W orzecznictwie podkreśla się, iż dla przyjęcia zamiaru sprawcy usiłowania zabójstwa nie są wystarczające tylko przesłanki przedmiotowe, lecz niezbędne jest także rozważenie przesłanek natury podmiotowej, jak i tła i powodów zajścia, pobudek działania sprawcy, stosunku do pokrzywdzonego, osobowości i charakteru sprawcy, jego dotychczasowego trybu życia, zachowania się przed i po popełnieniu czynu oraz innych okoliczności, z których niezbitcie wynikałoby, że oskarżony chcąc spowodować uszkodzenie ciała, swą zgodą stanowiącą realny proces psychiczny, towarzyszący czynowi, obejmował tak wyjątkowo ciężki możliwy skutek jakim jest śmierć ofiary (zobacz: wyrok SN z dnia 21 stycznia 1985r., I KR 320/84, OSNPG 1986r., nr 2, poz. 17; zobacz także wyrok SN z dnia 3 października 1981r., II KR 242/81, OSNPG 1982r., nr 5, poz. 63). Dekodując zamiar sprawcy należy także brać pod uwagę właściwości i dotychczasowy tryb życia sprawcy, zachowanie przed popełnieniem przestępstwa, a także pobudki, motywy oraz tło zdarzenia. Uzewnętrznione przejawy zachowania sprawcy pozwalają wnioskować o jego zamiarze (wyrok SA w Łodzi z dnia 4 czerwca 2013r., II AKa 88/13, Lex nr 1331049).

Warto także podkreślić, iż dla przyjęcia, że sprawca działał w zamiarze zabójstwa nie wystarczy ustalenie, że działał on umyślnie, chcąc popełnić jakiegokolwiek przestępstwo przeciwko zdrowiu lub przewidując możliwość jego popełnienia na to się godził, lecz konieczne jest ustalenie, że także skutek w postaci śmierci człowieka swym zamiarem obejmował (wyrok SN z dnia 30 czerwca 1975r., II KR 59/75, OSNGP 1975r., nr 11, poz. 110).

Przechodząc już bezpośrednio na grunt nieniejszej sprawy stwierdzić należy, iż dokonana przez sąd meriti ocena prawna zachowania oskarżonego i zakwalifikowanie go jako zbrodni zabójstwa z zamiarem ewentualnym pokrzywdzonej D. G. nie znajduje uzasadnienia w realiach nieniejszej sprawy. Samo bowiem użycie niebezpiecznego narzędzia jakim jest nóż oraz zadanie nim dwóch ciosów, powodujących obrażenia jak w opisie czynu, nie może jednak przesądzać o przyjęciu, iż oskarżony działał z zamiarem ewentualnym dokonania zabójstwa pokrzywdzonej. Dostrzec należy bowiem jeszcze inne okoliczności, które łącznie w drodze logicznego rozumowania prowadzą do wniosku, iż oskarżony umyślnością obejmował spowodowanie pokrzywdzonej D. G. obrażenia stanowiące w rezultacie chorobę realnie zagrażającą życiu, zaś nieumyślnością objęty był skutek jaki powstał w następstwie doznanych obrażeń (śmierć pokrzywdzonej). Strona podmiotowa przestępstwa przypisanego oskarżonemu przez sąd apelacyjny ma charakter kombinowany (art. 9 § 3 k.k.). Spowodowanie bowiem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu objęte jest umyślnością, natomiast pozostająca z nim w związku przyczynowym śmierć pokrzywdzonej - nieumyślnością.

Za przyjęciem, iż oskarżony zachowaniem swoim wyczerpał dyspozycję przepisu art. 156§3 k.k. przemawiają następujące okoliczności:

- 1) wprawdzie w trakcie awantury podczas której zarówno oskarżony jak i pokrzywdzona byli nietrzeźwi, oskarżony G. D. zadał pokrzywdzonej nożem typu piłka, który służył mu do przygotowywania posiłków, dwa ciosy, ale obie powstałe na skutek zadanych ciosów nożem rany, nie miały charakteru bezwzględnie śmiertelnego i w wypadku interwencji medycznej istniała realna szansa na uratowanie życia D. G.;
- 2) brak jest dowodów na to, aby pokrzywdzona po zadanych ciosach wzywała pomocy, czy skarżyła się na spowodowane jej obrażenia; oskarżony wyjaśnił: „gdyby wzywała pomocy automatycznie poleciałbym po karetkę”, co w świetle jego zachowania nazajutrz nie było wcale gołosłowne;
- 3) gdy w dniu 25 marca 2012r. około godz. 7.00 – 8.00 oskarżony obudził się i stwierdził, iż pokrzywdzona nie żyje, zaraz zszedł do sąsiada S. T., prosząc go o wezwanie pogotowia i policji;
- 4) po przybyciu pogotowia oraz policji oskarżony przez cały czas przebywał na miejscu zdarzenia, nie oddalając się z niego z zamiarem ucieczki;
- 5) biegli psychiatrzy stwierdzili, iż oskarżony miał nieznacznie ograniczoną zdolność do rozumienia znaczenia czynu oraz możliwość pokierowania swoim postępowaniem.

Konstatując niniejsze rozważania stwierdzić należy, iż zadanie przez oskarżonego w okolicznościach jakie miały miejsce w przedmiotowej sprawie pokrzywdzonej dwóch ciosów nożem, z których żaden nie miał charakteru śmiertelnego, a oskarżony miał nieznacznie ograniczoną zdolność do rozumienia znaczenia czynu oraz możliwość pokierowania swoim postępowaniem, świadczy o tym, że oskarżony umyślnością obejmował jedynie spowodowanej u pokrzywdzonej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w rozumieniu art. 156§1 k.k., zaś nieumyślnością objęty był skutek jaki powstał w następstwie doznanych obrażeń, to jest śmierć pokrzywdzonej (art. 156§3 k.k.) zwłaszcza, iż nazajutrz po zdarzeniu gdy obudził się i stwierdził, że pokrzywdzona nie żyje, poszedł do sąsiada S. T. prosząc go o wezwanie pogotowia i policji, nie oddalając się jednocześnie z miejsca zdarzenia oraz nie zacierając śladów.

Mając powyższe rozważania na uwadze sąd apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i w miejsce przypisanego przez sąd meriti czynu uznał oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję przepisu art. 156§3 k.k.

W ocenie sądu apelacyjnego błędem sądu meriti przy ustalaniu zamiaru oskarżonego, było nadmierne zwracanie uwagi na rodzaj użytego narzędzia przez G. D., co spowodowało, iż sąd I instancji stracił z pola widzenia pozostałe w/wym. istotne okoliczności, mające wpływ na ustalenie zamiaru jakim kierował się oskarżony.

Wymierzając oskarżonemu za przypisany czyn wyczerpujący dyspozycję art. 156§3 k.k. karę 8 lat pozbawienia wolności, sąd apelacyjny brał pod uwagę z jednej strony: znaczny stopień szkodliwości społecznej czynu przejawiający się w okolicznościach jego popełnienia, stan nietrzeźwości oskarżonego, uprzednią karalność oskarżonego, zaś z drugiej strony: podejmowanie przez oskarżonego zatrudnienia w okresach abstynencji, ograniczoną w stopniu nieznacznym możliwość rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, pewne negatywne zachowania ze strony pokrzywdzonej D. G. – wywoływanie przez nią awantur z przejawami agresji, poprawną opinię środowiskową.

Utrzymanie przez sąd apelacyjny w mocy zaskarżonego wyroku w pozostałym zakresie (zobacz pkt 2 wyroku sądu apelacyjnego) oznacza, iż pozostają w mocy jako zasadne i przekonująco uzasadnione rozstrzygnięcia sądu meriti dotyczące: terapeutycznego systemu odbywania przez oskarżonego orzeczonej kary pozbawienia wolności, zaliczenia okresu tymczasowego aresztowania, orzeczonego zadośćuczynienia oraz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, a także rozstrzygnięcia dotyczącego zwolnienia oskarżonego od obowiązku ponoszenia kosztów za postępowanie przed sądem I instancji.

Zważywszy na to, iż sąd meriti ustalając wysokość wynagrodzenia dla obrońcy z urzędu – adw. P. K. nie wziął pod uwagę należnych mu kosztów w związku z udzieleniem przez w/wym. oskarżonemu z urzędu pomocy prawnej w postępowaniu przygotowawczym, należało zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy stosowną kwotę, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust.1 pkt 2 i §2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348 ze zm.). Z uwagi na to, iż adw. P. K. sporządził apelację, ale nie występował przed sądem II instancji wysokość wynagrodzenia obrońcy w tym zakresie określa przepis §14 ust. 4 pkt 3 i §2 pkt 3 cytowanego wcześniej rozporządzenia. Mając powyższe rozważania na uwadze sąd II instancji zasądził na rzecz w/wym adwokata łącznie kwotę 811,80 zł. tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w śledztwie oraz w związku ze sporządzeniem środka odwoławczego od wyroku sądu I instancji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu w postępowaniu przed sądem II instancji orzeczono na podstawie § 14 ust.2 pkt 5 i §2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348 ze zm.),

Mając na uwadze treść przepisu art. 624§1 k.p.k. sąd apelacyjny zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych związanych z postępowaniem odwoławczym.